

PRESENTACIÓ

Aquest és el primer volum d'una sèrie de tres llibres que tracten de la història intel·lectual a Catalunya. L'establiment d'un camp, domini o àmbit de recerca dedicat a la història de la filosofia contemporània catalana és, simplement, fer possible l'organització necessària per tal que el contacte professional i el diàleg entre els estudiosos d'aquesta matèria es doni en unes condicions mínimes de normalitat. No pretendre, d'entrada, tancar i acotar l'espai és només una mesura de prudència: els resultats fins ara obtinguts, les descobertes recents de personatges i obres oblidats, la conceptualització de la tasca empresa, la vacil·lació inherent al que sigui filosofia, suggereixen parlar més aviat d'*història intel·lectual*. No acotar, d'entrada, l'espai de l'àmbit ens obliga, tanmateix, a revisar el que s'ha fet fins ara, agraïnt tots els esforços que s'han realitzat. Permetre que tota la informació estigui a l'abast dels investigadors és una condició necessària, no encara suficient, per a l'establiment del domini de recerca que pretenem.

La tradició intel·lectual pròpia no és, ni de bon tros, l'única tradició de la reflexió filosòfica contemporània catalana. Resulta ser, però, la tradició més malmesa, i, per això, mereix una dedicació especial. No descobrim res si ara recordem que la precarietat material, física, de conservació d'aquest llegat és preocupant. Qualsevol cultura normalitzada té presents els seus propis antecedents a l'hora d'establir els passos a seguir en el seu desplegament, i és del diàleg crític amb aquests antecedents que poden néixer vertaderes novetats. Les circumstàncies de la nostra història recent han impedit aquesta normalitat. Aquest àmbit o domini cal que es doti dels instruments necessaris: publicacions periòdiques, obres de referència, canals de comunicació, bases de dades, arxius documentals i bibliogràfics d'accés públic. Esperem obtenir alguns resultats de les iniciatives fins ara empreses.

D'entre els diferents projectes anunciats amb la voluntat de creació d'un àmbit de recerca, el primer que ha aconseguit resultats ha estat el cicle de conferències sobre "Pensament i Filosofia a Catalunya". Dividit en tres cursos (1900-1923, 1924-1939, 1940-1975), en presentem ara els textos del primer celebrat entre el 25 d'febrer i l'1 de març de 2002. La fórmula no és original, i hi ha antecedents que

cal tenir presents també: entre d'altres, el cicle del seminari promogut pels Consells Populars de Cultura Catalana¹, el cicle de la Fundació ACTA-Societat Catalana de Filosofia², el cicle de conferències del Liceu Joan Maragall³, el IV Cicle Aranguren patrocinat per la Fundació Caixa de Sabadell⁴ i l'Ajuntament de la ciutat, etc. En cert sentit, el resultat ara obtingut n'és parell: bons especialistes en les temàtiques ens presenten el resultat de la seva recerca o de la seva reflexió sobre l'autor proposat. D'aquesta manera, engruixim les referències bibliogràfiques sobre determinats autors, i fins i tot gairebé n'inaugurem algunes.

Malgrat el seu abast limitat, aquest cicle de conferències, del qual presentem els textos en aquesta edició, ha esdevingut, també, l'oportunitat d'identificar, localitzar i relacionar les persones interessades en el tema i assentar les bases d'una xarxa de recerca dotada dels instruments necessaris. Els cursos han servit, també, a un projecte que va més enllà de la seva concreció.

Cal, doncs, agrair a l'INSTITUT D'ESTUDIS HUMANÍSTICS MIQUEL COLL I ALENTORN la generositat amb què ha acollit aquests cicles de conferències i la coresponsabilitat de la seva publicació. Amb el patrocini d'aquests cursos, es fa memòria de les facetes, tan unides, d'historiador i de catalanitat del nom que honoren, a les quals cal afegir la dedicació a la filosofia de l'actual president. Tot ha contribuït a l'acolliment d'unes activitats que s'entenen des d'una voluntat de normalització de la vida cultural. També hem d'agraciar la col·laboració del Departament de Ciència Política i Dret Públic de la Universitat Autònoma de Barcelona, i de la Societat Catalana de Filosofia, filial de l'Institut d'Estudis Catalans, coresponsable de la publicació.

La selecció dels autors estudiats i dels col·laboradors no va tenir la intenció de ser ni exhaustiva ni normativa. La intenció era, en el marc formal preestablert d'un cicle de deu conferències, la de mostrar, intuïtivament, una imatge del període, barrejant, fins a cert punt de manera dislocada, autors de diferent qualitat, especialització, tendència i ressò públic. Autors gairebé desconeguts, autors inevitables, algunes relacions més o menys forçades no són sinó el resultat de voler

-
1. R. ALCOBERRO, *et alii*, *El pensament a Catalunya (1)*, Barcelona: El Llamp, 1987.
 2. À. CASTIÑEIRA (ed.), *La filosofia a Catalunya durant la transició (1975-1985)*, Barcelona: Acta/Quaderns, 1989.
 3. *Lectura de filòsofs catalans del segle XX*, número monogràfic de *Revista de l'Acadèmia de Filosofia. Liceu Joan Maragall*, Barcelona: PPU, 1995.
 4. P. CASANOVAS (ed.), *Filosofia del segle XX a Catalunya: mirada retrospectiva*, Sabadell: Fundació Caixa de Sabadell, 2001.

mostrar que hi ha encara molt per fer en aquest àmbit. Els diferents estils i atansaments de les aportacions realitzades pels professors convidats ens parlen, també, de com pot ser de rica la recerca a realitzar i arriben a mostrar la necessitat encara d'establir, en alguns casos, els més elementals instruments de treball.

En el text presentem els textos segons l'ordre cronològic dels autors estudiats. Començar amb Josep Torras i Bages (1846-1916) no fa sinó insistir en la decisiva influència que sobre la filosofia, l'estètica i la política (conservadores) tindrà el seu neotomisme passat per Balmes. La formació jurídica del Dr. Joan Lluís Pérez Francesch, de la Universitat Autònoma de Barcelona, posa l'accent sobretot en l'aspecte de les nocions polítiques del bisbe Torras.

La figura del biòleg i filòsof Ramon Turró (1854-1926) cobreix una de les aportacions acadèmiques més solvents en el camp científic, en la seva reflexió epistemològica i la seva derivació crítica. El Dr. Salvi Turró, de la Universitat de Barcelona, emfasitza en la seva conferència precisament en la concepció "crítica" del pensament de Ramon Turró proposant-ne una nova valoració.

També resulta innovadora l'aportació que Antoni Mora fa del pensament de Joan Maragall (1860-1911), sobretot en la clau poètica i política del «desemparament».

Cal agrair especialment l'aportació del P. Miquel Batllori. Té la peculiaritat de tractar de dos personatges, als quals ja havia dedicat importants estudis, i que en el text que presenta s'il·luminen recíprocament: Ignasi Casanovas (1872-1936) i Frederic Clascar (1873-1919). Amb aquesta reflexió s'emfasitzava el bon nivell assolit per la historiografia i recuperació del pensament del set-cents i vuit-cents a Catalunya.

Per altra banda, el Dr. Isidre Molas, de la Universitat Autònoma de Barcelona, en un registre ben diferent, ens situa l'aportació de Gabriel Alomar (1873-1941) en la cristallització del pensament polític del socialisme.

També presenta una aportació historiogràfica i d'edició de textos interessant la figura de Salvador Galmés (1876-1951), un dels representants dels estudis lul·lians; és aquest l'aspecte més rellevant estudiat per la Dra. Misericòrdia Anglès, de la Universitat Ramon Llull.

Des d'aquesta òptica dels estudis d'història de la filosofia podria valorar-se, sobretot, el treball de Tomàs Carreras Artau (1879-1954) en el camp concret de la història de la filosofia medieval, tal com ens el presenta Manuel Satué, de la Societat Catalana de Filosofia.

Una lectura molt suggerent d'Eugeni d'Ors (1881-1954) és la que ens presenta la Dra. Mercè Rius, de la Universitat Autònoma de Bar-

celona, en el seu «Eugeni d'Ors i el pecat en el món físic» tenint en compte que considera instriables filosofia i política..

El volum es clou amb el text dedicat a Alexandre Galí (1886-1969). Tot i que cronològicament hauria d'anar en el segon volum d'aquesta sèrie, el tractament que en fa el seu fill, Jordi Galí, de la Societat Catalana de Pedagogia, emfasitza el paper d'Alexandre Galí com a historiador de la cultura catalana del primer terç del segle vint, i mostra com apareixen estudiats els aspectes més fonamentals de l'empresa cultural del catalanisme polític en la seva magna *Història de les institucions i del moviment cultural a Catalunya (1900-1936)*.

Aquest volum que ara publiquem vol ser un pas més en defugir les dues anomalies pròpies de la nostra situació “discreta” i “d’una certa normalitat”, o “normalització relativa”, de què parla el professor Pere Lluís Font en la més recent visió de conjunt del panorama filosòfic del segle xx⁵ —l'anomalia del sucursalisme i l'anomalia de la recepció del pensament contemporani sense fer referència a la filosofia catalana de preguerra. Els tres cicles de conferències de l'INEHCA pretenen sumar-se als destacats esforços realitzats per combatre aquestes anomalies⁶, i han volgut servir d'ocasió per crear una xarxa temàtica sobre la nostra història intel·lectual recent.

JOSEP MONSERRAT MOLAS I POMPEU CASANOVAS

5. P. LLUÍS FONT, *Les idees i els dies. Un segle de filosofia i ciències socials als Països Catalans*, Barcelona: Proa, 2002, pp. 15-60.

6. Ens remetem al text de Pere Lluís Font, *supra*, en el qual es recullen en la bibliografia, a més de les obres col·lectives citades anteriorment, les principals aportacions personals a una visió general del pensament contemporani català (Bilbeny, Rius Rubert de Ventós), i els estudis monogràfics indispensables per encarar aquest projecte col·lectiu d'estudi i recerca.